

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱՆԻ

Հ. ՄԱՍՈՒՐԻԱՆ

ԲԱՇԼԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարբերական	700 դր.
Վեցամսյա	350 »
Տարեկան	700 »
Արտատպագրական	2 անգլ. սակի
Վաճառքի	7 տոլար

Բաժանորդագրություններ կ'սկսվեն
սեպտեմբերի 1-ից 1921

100 ՓԱՐԱ

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

„Arévélian Mamoul“,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

Օրաթերթ ազգային եւ ֆաղափական

ԴՆԵՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄՈՏՈՒՄԵՆ

«Եթե եթովպացիին իր մորթը կը փոխէ, այս մարդիկն ալ իրենց մեծ-նիկ լուր կ'անցնին» ըսաւ ինձ բարեկամս անցեալ օր երբ միասին հանրա-կառնով իրենէն Շիշի կ'երթայինք։

«Այս օրերէն ըսելով Դաշնակցա-կանները ըսել կուզեն, իսկ թէ ինչ է «մեծ մանի»», և թէ ինչ է կը բաղ-կանայ «մարտական» կուսակցութեան «մեծ մանի»», քեզ բացատրեմ», պա-տահանեց բարեկամս, որ բաւական մը յաջողած է զայրացած կ'երևէր։

— Առեւտր ժողով մը 3435 դր. առեւտր կուսակցութեան մէջէն մը, որ ան-պատկառութեան կուսակցութեան Պարտականութիւնը որ այդ գանձելիք գումարով օգտին դրողներ կ'առա-ջանելու ծրագրերը կ'ազմած էր, տեսնելով իր յոյսերուն ցնդումը՝ խե-լակորոյս կ'ըլլայ և փողոցները թա-փառելով բարձրաձայն անցողիկներուն կը պատմէ իր վիժած ծրագրերուն մասին և շատերուն օտար փախած կը գտնէ։ «Հանի» պէնիմ չու իւշ պին տէօթ իւզ օթուզ պէշ...»

Անցողիկները այս գուռաճախի տե-ւարանէն ոգևորւած՝ խնդիրն կ'առաջարկեն վճարել իրենց աւագոյ պարտքը, բայց կամ աւելի և կամ պակաս չափով մը։ Ասկայն մարդուկը միշտ կը պիտի իր պահանջած 3435 գումարին վրայ, ոչ հինգ փարա ա-ւելի և ոչ հինգ փարա պակաս։ Ահա այս կերպ մտայնութեամբ գործելուն ֆրանսերէն կ'ըսեն «մեծ մանի» ունե-նաւ, իսկ հայերէն կարելի է բացատ-րել՝ բանի մը և կամ գաղափարի մը մասին մոլորիկ խնդրութիւն ունենալ, խնդրութիւն մը որ անբուժելի է և որմէ հասարակութիւնը պաշտպանելու համար երթական յիմարանոց կը դըր-կեն։

Իսկ թէ ինչ է Դաշնակցութեան «մեծ մանի»ն, ատկա քեզ բացատրեմ խիստ զուարճալի անէքոտով մը, ո-րուն վաւերականութիւնը ինձ երաշ-խաւորեց զէպը լայնաբերդ բարեկամս։

«Անցեալները Պոլսոյ Դաշնակցական ախոյեաններէն մին (Թաւրիսի չի հասկնաք) չար օրին մէկը, չար բաղ-գի՝ բերումով, հանրապետութիւնը կը ճա-նաչէր Դաշնակցութեան չար բաղգին բերու-մով իր առջին նստաբանին վրայ բաղ-մով կ'ըլլան երկու հայ երիտասարդ-ներ — անշուշտ ոչ — Դաշնակցական և կամ թիւական նախապէս դաշնակցական և այժմ ուժացած — որոնց տաք խո-սակցութիւնէն յայտնի կ'ըլլայ որ ա-նոնք զեռ նոր վերադարձներ են Հա-յաստանէն, անաւոր աղէտին ներկայ ըլլալէ վերջ։ Երկու երիտասարդները բուռն կերպով կը քննադատեն Դաշ-նակցութիւնը, իրեն միակ պատաս-խանատուն Հայաստանի զլխուն եկած վերջին տարիներու բոլոր աղէտե-րուն և մասնաւորապէս կը ծանրա-նան վերջին զէպերու վրայ, և կը յայտնեն այն եղբայրացութեան թէ՛ այդ ոճրագարտ կուսակցութիւնը հիմնովին զուրկ վտարուելու է ազգային կեան-քէ և բոլոր գլխաւոր պատասխանա-տուները քաշելու է հասարակութեան և պետութեան դատարանին առջև ա-

նոնց քաշել տալու համար իրենց գոր-ծած ունեւոր չարիքները։

Դաշնակցական ախոյեանը, որ ե-րիտասարդներուն ետեւ նստած էր և ուշի ուշով կը հետէր անոնց ամէն մէկ բառին ու արտասանութեան, խե-լակորոյս կերպարանք մը կ'առնէ — ա-կանաւորութեան պատմութիւն համաձայն — այն աստիճան որ մօտաւոր յարձա-կողական մը անխոստովի կը դառ-նար։ Սակայն հայ երիտասարդները բոլորովին անգիտակ իրենց ետեւ ան-ցած դարձածներուն՝ կը շարունակեն խօսակցելու Ախոյեանը յանկարծ և ջղա-ձրգորէն զսպանկաւոր պատճառաւ տանքի մը պէս ոտքի կը կանգնի և զէպի երիտասարդները հակելով խե-րովա ու կոկոզավիզ շնչաւով մը կ'ը-նէ։

— Ինչ են ձեր անունները։
— Մեր անունները ինչ վերաբե-րութիւն կրնան ունենալ ձեր հետ, կ'ըսեն հայ երիտասարդները սալա-հար եղած այս անակնկալ ու անպատ-կառ պահանջովն առջև։

— Անպատճառ կուզեմ ձեր իսկա-կան անունները հասկնալ, կը պնդէ դաշնակցականը, լիակատար ջղայն-տութիւն մը դնելով իր ձայնի ելեւջ-ներուն մէջ։

— Եւ սակայն ինչ իրաւունքով...
— Այն միակ իրաւունքով որ դուք անպատկառութեան դէմ կը խօսիք այն կուսակցութեան, որուն կը պատկա-նիմ ես և որուն մէջ կը վարեմ պա-տասխանատու դեր մը։

— Քանի որ դուք անպատճառ կը յամտիք մեր անունները գիտնալ և քանի որ դուք կարեւոր անձնաւորու-թիւն մըն էք, մենք այդ հաճոյքը չենք զլանալ ձեզ, ուստի աւանդի մեր անունները...։

Երկու երիտասարդները վեր ցա-կելով կը խոյանան յաւառ դաշնակ-ցականին վրայ և անոր կուսական փա-ռաւոր ու վաւերուշ տիպ մը, որմէ վերջ անկա հանրակառքէն վար իջ-նելով կ'անյայտաւայ...օղին մէջ ըս-պառնալիքներ ցանկով։

Հիմա կարծեմ հասկցար թէ ինչ բան է կը բաղկանայ դաշնակցութեան մեծ մանի։ — Եւ քանի որ Դաշնակցութեան մեծ մանի — քաղաքի, նոյնիսկ իրենց ձեռքով զօրազդ Հայաստանը կործա-նելէ վերջ և ընաւ թոյլ չաւոր օգու-յաստանի ալ բաղկը, «Հայաստանի Սիրտը» ունէ քննադատութեան են-թարկելու Արդ անոնց այդ մեծ մո-լորութիւնը բուժելու համար — ներք բուժել չպիտի ընէի, որովհետեւ անոնց այդ մոլորութիւնը տմէն պարագայի տակ անբուժելի է, — այլ աղքատ ան-յոյս հետեւածներուն դէմ պաշտպանե-լու համար յաճախ ցնցելու և ապա-կելու է այդ խելագարները, ինչպէս կ'ընեն կարող մը չկապուել իրենց բուռն և կամ զանազան հանրային կեան-քէ վտարելով՝ պառպաղել մէջ դնելու է իսկապէս ջրառնայն աղէտները։ Ա-հա՛, միակ աղքատ դարմանը, ըսաւ բարեկամս և վերջացուց իր խորհրդա-ծութիւնները, որոնց ետ ալ յայտնեց իմ համամտութիւն և բաժնեւեցանք իրարմէ։

Կ. Պոլս 12 Յունիս 1921
Գ. ԲԻՆՈՒՄԵՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱԿԱՏԱԳԻՐ

Հայոց վրայ իջած վերջին հար-ուածին հետեւեալները՝ տակաւին կե-րբին։ Մեր զօրազդ ժողովուրդը, վնց տարուած տառապանքներէ յոգ-նած, իւր բարեկամներէն լքուած, ան-կարող էր այլևս թշնամեոյն զիմադրել, որուն կողմէին Եւրոպական Մեծ ոյժե-րէն մի քանիսն։

Մեր Հանրապետութիւնը տեղի տուաւ Սովիէթ Ռուսիոյ, մի միայն Հայ ժողովուրդին ֆիզիքական գոյու-թիւնը պահպանելու համար։

Պատերազմի միջոցին թշնամիէն գրաւուած անկախ տէրութիւններէն ոչ մին պիտի կարենար իւր նախկին վիճակը վերստանալ՝ առանց Համա-ձայնականներու օգնութեան, իրենց հերոսութեամբ ու քաջութեամբ հա-ղեմ Պիլիքացիները, Խոտլացիները, Սեւպերը և Լեհերը չպիտի կարենային իրենց երկիրը թշնամի բանակներէն մաքրել առանց Համաձայնական բա-նակներուն միացած ոյժին։

Յաղթական Դաշնակցութեան այդի-սի պայմաններ գրին Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Պոլսի վրայ միայն որ այս երկիրները կործանման կառաջնորդեն։

Այս միջոցին ոյժերը որ կուզեն թշնամին ջախջախել, Թուրքիոյ հան-գէպ վեհաժողովին կը վարուին։ Ոչ միայն կը պնդեն Սեւրի դաշնագրին բարեփոխման վրայ, այլ ոսկւոյ վարկ կը բռնան։ Հայոց օգնելու բարոյական պարտականութիւնը կարծես եւրոպա-կան Տէրութեանց խղճէն չընկած է։

Երեւանի վրայ Պոլսէ վերջերս յա-ռաջացումը, Հայկական անկախու-թեան հարուած մը եղաւ, սակայն շատ մը անորոշ մտածումներու մը թ-նոլորտը կը պայծառացնէ։ Բացի քա-նի մը լաւատեսիցներէ և գիտնական-ներէ ոչ ոք ընտրէն կը հաւատար թէ Ռուսական կառավարութիւն մը պիտի թոյլատրէր անկախ տէրութեան մը գոյութիւնը իւր սահմաններուն մէջ, որը մինչև 1917 իւր քաղաքական իշ-խանութեան ներքեւ էր։ Այս տիկերեւ եղբայրացութիւնը ոտկայն, Հայկական խղիւղը չէր վտանգեր իւր կեանքական կեանքներուն մէջ, որովհետեւ Հայ ազ-գութեան հիմը թրքական հողի վրայ կը գտնուէր, հող մը որ 43 տարեկ իվեր քաղաքական պատմութեան մէջ տեղ կը գրաւէ։

1914 փետրվարի մէջ կնքուած վերջին բարենորոգման ծրագրով, Ռուսիոյ իբր Համաձայնականաց ներ-կայացուցիչ և Թուրքիոյ ու Գերմա-նիոյ միջեւ, Տրապիզոնի, Սփաքի, Խարբերթի, Տիարաբլէքի, Էրզրումի, Պիլիքի ու վանի կը վերաբերէր։

Պատերազմի միջոցին Միջին Բեր-տանիոյ Գերմանիոյ տուած բոլոր ե-րաշխաւորութիւնները Հայաստանի ա-զատագրման մասին այնպէս ձեռա-կերտուած էին, որ շատ պարզօրէն կը ցուցնէին հայոց ազատագրումը թրք-ականութեան լուծելու։

Պատմական պատահում մըն էր միայն որ Հայաստանի անկախու-թիւնը հաշկուեցաւ Եւրեանի և ոչ թէ Էրզրումի կամ վանի մէջ։

Որովհետեւ, պատերազմի հետեւ-անդրով, Հայերը Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ բանտարկուած էին և Թուրքիոյ Հայերը կոմկոս, Միջա-գետք և օրիշ տեղեր տարագրուած

ԼՍՅԵԼԵՐԵՆ ՄԵՋ

Անցեալ շաբթուան մէջ հողին յանձնուեցաւ կարապետ Ազնաւորեան, եթէ ազգային բարերարներու յի-շատակը հետզհետէ յաջողող սերունդ-ներու պէտք է աւանդուին խղճամիտ փափկանկատութեամբ մը, կարապետ Ազնաւորեանի յիշատակը ևս հարկ է որ իւր Զարթաւի տեղը գրաւէ այդ շաբթին վրայ։

Ներքին չպիտի ըլլար մոռացութեան զիրկը նետել այս Հայուն գործը, որ շատ մը հայերու ըրածէն աւելի բարձր արժէք մը կ'ներկայացնէ։

Կարապետ Ազնաւորեան այսօր ազ-գային բարերարներու շաբթին վրայ կ'գտնուի, սակայն անոր բարերարու-թիւնը այն պատճառաւ աւելի արժէք կ'ներկայացնէ, որ իր կենդանութեան արժէքն կ'օգտուէր ազգը։

Իր կառուցած քան տուններու հասոյթին մէջ կարեւոր մասը ազգային արկղը կ'ստանար և ուրիշ մաս մը իրեն կ'յանձնուէր ու այժմ ևս պիտի յանձնուէր իր ուրիշին, մինչև այս վերջնոյն մահը։

Բարերարելու ձիրքը մարդկային նկարագրին մէջ կ'գտնուի, առաւել կամ նուազ չտիով, բնակա-նաբար չեմ խօսիք այնպիսիներու վը-րայ, որոնք ոչ թէ բարերարելու օրեւ հակում մը ցոյց չեն տուած, այլ Նոյն իսկ բարերարներու վրայ խնդալու և զանոնք ծաղրելու չափ յառաջ կ'եր-թան։

Կարապետ Ազնաւորեանի կառու-ցանել տուած քան տունները, ազ-գային հողի մը վրայ, արժէք մը կը ներկայացնեն այն պատճառաւ որ կարապետ Ազնաւորեան մեծահարուստ մը չէր, երբ ամին օր մեր աչաց տ-առն կ'ստակերտանայ այնպիսի մեծա-հարուստներ, որոնք քա-նապէս մը օ-գուած չեն ունեցած, որովհետեւ չեն կրցած բարերարելու հաճոյքի վեհու-թիւնը զգալ և անցած դացած են այս աշխարհէն, անփառունակ ու արհա-մարհուած։

Ունեցած է հայութիւնը նաեւ այն-պիսի մեծահարուստներ, որոնք քա-նապէս ըլլալով հանգրծ ազգին բա-րերարելու, քն կրցած, որովհետեւ դրամին հետ իրենց ունեցած կապերը խղել չեն յաջողած և իրենց տխա-ւոր վիճակը արգելք եղած է իրենց նպատակին իրագործման։

Կ'ընդունիմ թէ ազգային բարե-րարներու մեծագոյն մասը իրենց յի-շատակը յաւերժացնելու նպատակով ի գործ դրած են իրենց բարերարու-թիւնը, սակայն փառասիրութիւն կամ ուրիշ օրեւ նկատում, մարդկային են, բուն խնդրը ազգին օգուտկար հա-ղաւորացած ըլլալու պարագան է։

Եւ կարապետ Ազնաւորեան, հակա-ռակ իր սահմանափակ կարողութեան, մեծահարուստներէ աւելին ըրած է, անա ինչ որ կուզեմ շնչաւով։

ԵՍ

էին Շատ պաղ պատճառներով, թուրքերը կուզէին Հայաստանը Ռու-սիոյ սահմաններուն մէջ պարփակել, «իրենց թրքական հայրենիքէն» դուրս Սակայն Սեւրի դաշնագրին մէջ կայ Թրքական Հայաստան մը, բաղկացած

(Շարունակութիւնը կ'աւելի Գ. է)

ԱՐԵՎԵԼԵԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼ

Գ.

Բարիկի մէջ գումարաւած գերագոյն ժողովի չյաջողեցում լուծել Արեւելե-
կան խնդիրը

Ֆրանսա և Իտալիա աղքատ ուղեցիկն և Արեւելեկան տնտեսական կոմա ըս-
տով չափով մէջ գործելու ազատութիւն ունեցող թրքական տեղեկատու
գիւտերն պատրաստած յիշատակագիրը ներկայացնելով Բարիկի գերագոյն խո-
հարդին, ահոր նկատողութեան տեսելով պահանջեց, ընդունելով թէ և որ այդ
յիշատակագիրը կ'աւարտուէր չափազանցութեամբ և անհրաժեշտ էր պահանջներ
Ֆրանսայի և Իտալիայի պետական մարդոց՝ Թուրքիոյ պաշտպան հանդի-
սանալու այս ձգտումը, ալ աւելի արծարծուեցաւ վէճիկէլոսի անկումէն յի-
տայ, Վահանին թշնամի մը՝ որ պատերազմի երկարաձգման ուղղակի գրգռ
գործու, որ իր ձեռք անցուցած գերիներու հետ մարդասիրաբար վարուելով՝
անոց հարկերին իննսունին մահուան պատճառ դարձաւ, որ միլիոն մը հայե-
րու գերեզմանատունը դարձուց ամբողջ Փոքր-Ասիան:

Այս բոլորը մոռցուեցան Թուրքիոյ ազգայնական շարժում մը ստեղծեց
և այդ շարժումին շնորհիւ, յաջողեցաւ իր հին քաղաքականութեան վերստա-
նալ:

Այդ հին քաղաքականութիւնը այլևս անգործադրելի կ'համարուէր: Համա-
ձայնական գաշտակից պետութիւնները սերտորէն իրարու կապուած կ'ընկալուէ-
ին և Թուրքիոյ յոյս չունէր զանոնք իրարմէ բաժնելու: Իր գոյութիւնը պահ-
պանելու համար:

Այսպէս Մուսթաֆա Քէմալ անյուսալին ձեռք կ'ձգէ և իր շարժումով կը
յաջ գի պաշտպաններ ունենայ: Միւս կողմէ պաշտպաններու միանալու ըս-
տով անալիքը, իրարանցումի կ'մտանէ եւրոպական մեծ պետութիւններէ մէկ
երկրէ՝ քր, որոնք ստեն գնով պաշտպան կ'հանդիսանան Թուրքիոյ և ամեն ճիշ-
ի պրճ գնելու կ'պատրաստուին, Սէլիի գաշտակիցը փոփոխութեան ենթարկել
տալու համար:

Արեւելի մղձաւանջն է, որ կ'առնէ մեծ պետութիւններէ մասնք, և որոց
երեւակայութեան առջև խնդիրները անհամեմատորէն կ'մեծնան, կ'ուճանան,
տարօրինակ ծաւալականութիւն մը կ'ստանան և կ'մոլորեն, ռոմակոս ընելով
ամեն տեսակ արգարութիւն և իրաւունք, գոհացում տալ Մուսթաֆա Քէմալի
մը ճարտարութեամբ:

Կ'ըզնիք, որ ամենէ մեծէն մինչև ամենէ փոքրէն հարցերու առթիւ,
չան է որ առաջնորդ և ուղեցից կ'հանդիսանայ և հանդիսացած է ինչպէս ան-
հատկութեամբ, նմանապէս և հաւաքականութիւններու գործող ընթացքին մէջ:
Այս նկատումէն կ'առաջնորդուին նաև տեղութիւններէ ոմանք, ստեղծուած անոնք
իրեց շահուց կ'ծառայեն, այս ուղղութիւնը ընդգրկելով, թէ ոչ, ընդհակա-
ռակը ունակութիւն կ'ընեն իրենց ամենէ կենսական շահերը:

Ահա ինչ որ չեն կրնար ըմբռնել և կ'զոհեն ամեն նկատում, որոշ մտա-
սեպումի մը առջև, պաշտպան վտանգը, որ ըստ իրենց կարծիքին ոյժ պիտի
գտէ և ան Մուսթաֆա Քէմալի հետ չկարգադրեն արեւելքի հարցը:

Եթէ պաշտպան վտանգը կայ ու կ'մնայ, Մուսթաֆա Քէմալով չկարի,
Թուրքիոյ ի վիճակի չէ անոր առջև թուամբ դնելու և վաղուց արդէն այդ վը-
տանգը մոտ գտած պիտի ըլլար Փոքր-Ասիոյ մէջ, իր առջևէն քշելով ու առ-
ջելով Մուսթաֆա Քէմալի մը հարգանքը, եթէ Փոքր-Ասիոյ՝ ողորմելի աղքա-
տութեան մը և թշուառութեան մը մէջ չտուայտէր: Եթէ Մուսթաֆա Քէմալ
կարճուածին չափ զօրաւոր եղած ըլլար, համաթուրանական երազը իրականա-
ցուցած պիտի ըլլար, իր մէկ թեւը երկարելով մինչև Ատրպէյճան: Այդ փորձը
ըրաւ, բայց ինչպէս անասնք ստիպուեցաւ կանգ առնել Կարսի առջև, անկից
աւելի առաջ երթալու չթողարտուեցաւ և ընդհակառակը ետ դառնալու պիտի
ստիպուի: Եւ եթէ ցարդ ետ չդարձաւ, պատճառն այն է որ պաշտպան Թուրքի-
ոյ չյաջողեցաւ բոլորովին տ'ը գտնուի Ատրպէյճանի և Վրաստանի, ինչ որ
ամբողջութեամբ խնդիր մըն է:

Վաղուան Ռուսիան, ինչպէս շատ անգամներ յիշեցինք, Միացեալ Նահան-
գ ց նման Ռուսիա մը պիտի դառնայ, որու մաս պիտի կազմեն բոլոր այսօր-
ւան ինքնուրոյն ճանչցուած մասեր պետութիւնները և նոյն իսկ հաւանական է
որ Բալթիկ եթէ իր դարաւոր սխալներուն մէջ չարունակէ ընթանալ, իր ան-
վերջանալի ներքին անհամաձայնութիւններովը:

Այսպէս ուրեմն, մեծ պետութեանց շահերը Սէլիի գաշտակիցին վերաբըն-
նութեամբ և այդ առթիւ Թուրքիոյ գոհացում տալու ուղղութեամբ է որ
պիտի կրնան գոհացում գտնել, այս կարեւոր կէտը բարեբաղդաբար ըմբռնած
է Անգլիա և անյողգող կ'մնայ, ու մինչև վերջ յուսալի է որ շարունակէ իր
անդրդուելիութիւնը:

Հոնտոնի մէջ ամսոյս 21ին գումարուելիք Գերագոյն ժողովին Թուրք ներ-
կայացուցիչներ ևս հրաւիրուած ըլլալը կարեւորութիւն մը չներկայացներ, եթէ
այդ ժողովին ներկայանալիք Հելլէն Ապառուիթիւնը բաղկանայ այնպիսի
անձերէ որոնք խորապէս տեղեկակ ըլլան Արեւելեան խնդրոյն ստացած վերջին
փոփոխութիւն:

Հայտնի ձեռք գոհացում պիտի գտնէր եթէ այդ ժողովին Յունաստանի կողմէ
պատուիրակ նշանակուէր Հելլադայի Մեծ-Հայրենասէր՝ Վէնիզէլոս:

Վէնիզէլոսի մեկուսացումէն յետոյ Արեւելքի խնդիրը գէպի ետ քայլեր ա-
ռաւ, զգալի ընկրկումներ ունեցաւ, և եթէ Անգլիոյ դիմադրող պատկառելի
ոյժը ըլլար, ի վնաս Յունաստանի արդէն լուծուած պիտի ըլլար, և այդ լու-
ծումով պիտի վնասուէին նաև քրիստոնեայ փոքրամասնութիւններու իրա-
ւունքները՝ որոնք մէջ առաջին տեղը կ'գրաւէ Հայկական հարցը:

Կոստանդին Թագաւորը՝ իբրեւ հայրենասէր և ամեն նկատումէ առաջ իր
հայրի իրիկ օգուտը ունենալով իբրեւ մտաւորաբար, այն կարծիքն ունի որ
պիտի կ'ստի գոհ դուրսնենքու տալ և ամեն միջոց ի գործ պիտի դնէ որ-
պիտի յաջողի Հոնտոնի Գերագոյն ժողովին փութացնել իբրեւ ներկայացուցիչ
Մեծ Կէտակցի Բրիտանիոյ միակ ելքը՝ այդ մեծ մարդուն ներկայութիւնը
միայն կրնայ տալ և երբ Վէնիզէլոսը բազմի Գերագոյն ժողովին մէջ, Հայտնի
կողմէն, այլևս կրնանք ապահով ու անկասկած ըլլալ որ Թուրքիան հարցը
յաջող լուծում մը պիտի ստանայ և այդ լուծումով պիտի հարթուին շատ մը
կենդանութիւններ, որոնց կարգին նաև Հայկական կնճիռը:

Արեւելքի հարցը՝ որ մղձաւանջի մը ազդեցութիւնը կ'ընէ, ինչպէս լսինք,
համաձայնական մեծ պետութիւններէ ոմանց վրայ և շփոթութեան կ'մտանէ
գոհունք կ'նայ բարեւոք լուծում մը ունենալ, նոյն իսկ չի նպաստ անոնց շա-
հուց եթէ Հոնտոնի Գերագոյն ժողովին մէջ Հայտնի ձեռք իր մօտ ունենայ այդ
խնդրոյն բոլոր փոփոխութիւն իրազեկ քաղաքական կարող անձնաւորութիւն մը,
որ պատկառանք ազդէ ոչ միայն իր գիւտնագետի կարողութեամբ, այլ նաև
իւ պաշտպանած հարցը լուծելու համար իր ներկայած պատկառելի ոյժովը, այդ
անձը՝ Վէնիզէլոսը կրնայ ըլլալ, և այդ ոյժը՝ Հելլենական բանակը շարժման
մէջ գնելու կարողութիւնը:

Հ. Մ.

Կ Ի Լ Ի Կ Ե Ա Ն Լ Ո Ւ Բ Ե Ի

Օտմանիէ, 18 Յունիս, 1921.— Ասկէ չորս օր առաջ 12 ոստ. զինուոր-
ներով և 200 ռմա զինուորներով որոնց կը հրամայէր գումանտան Գար,
ձիւտան գետին եզերքէն մինչև Հիւր Ուշադի զինուորական պտոյտ մը կա-
տարուեցաւ, ստանց վաւանգի: Հոն տեղի գիւղերը ամէնքն ալ միլիա կազմա-
կերպութիւն մը ընելով իրենց գիւղերը կը պաշտպանէին: Հասարակ աւազակ-
ներուն դէմ և ոչ թէ միլիականներուն: Քարա գետունգ 600 կանոնաւոր թէ-
մալական զինուորները այժմ Հարունիէ կը գտնուին: Մարաշէն ալ 300 կա-
նոնաւոր զինուորներ 2 թիղանօթ և 8 զնդացիներ հասած են հոն:

Այս ուժերը Օտմանիէէն 15 քիլոմէթր հեռաւորութեամբ գէպի արեւելեան
կողմը Քանլի Կէշիւ և Նարպաշի կը գտնուին: Մարաշէն նոր հասած զօրաբա-
նակին հրամանատար Ալի պէյն ալ այդ կողմերն է: Մերթ Հասանպէյլի կը
ընտրուի, մերթ Նարպաշի Հասանպէյլի մէջ, որը Քէմալականներուն բանա-
կատեղին է: Գանի մը տուն միայն այրած է:

Մէյտան էջպէզի վրայ եղած Քէմալական յարձակումները ի գերեւ ելան
(Կիլիկիա)

ԺԵՆԵՐԱԼ ՏԻՖԻԷԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՏԱՆԱՑՆԵՐՈՒՆ

(Գաշտ. յայտարարութիւն)

Վերջին օրերս շուկ տարածուած է թէ Ֆրանսական զօրքերը իբր թէ
չուտով կ'իլիկիան պարպեն:

Այս շուկը անհիմն է:
Կիլիկիան Ֆրանսական զինուորներէ կը պարպուի միայն այն ժամանակ
երբ Թուրք կառավարութեան կողմէ ընդունուած գաշտակի մը սկսուի գոր-
ծադրուի: Այդ պարպումը պիտի ըլլայ գաշտակով սրոշուած պայմաններու
համաձայն:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Ժ Ա Մ

ԳԵՐՄԱՆ ՍՈՎԻԵԹ ՄԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Կ'Թայմը կը տեղեկանայ թէ, Մոսկուայի մէջ, Սովիէթներու կառավարու-
թեան կողքին կազմուած է Գերմանական մասնաւոր Սովիէթ մը: Այս քով
թէն բաղկացած է 35 անդամներ, բազմաթիւ ենթասպաններ և մասնագէտներ,
բոլորն ալ գերմանացի:

Բազմաթիւ զօրանցներ տրուած են իրենց արտադրութեան տակ, ինչ-
պէս նաև զգեստներ, զէնքեր և ուղւորութիւն:

Այս Սովիէթը սահմանուած է, կազմուել Գերման կարմիր զօրագուններ:

ԱՍՏՐԻՈՅ ՄԷՋ ԶԷՆՔԻ ՄԱՔՍԻՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ

Վիեննայի կը հաղորդուի. Վիեննայի մասնաւոր կը ծանուցանէ թէ Աւս-
տրիոյ մէջ գէնքի մաքսաներգութիւնը մեծ համաժողովներու առած է:
Երեւան հանուած են, քանի մը օր առաջ, 45 վաճառի որոնք իբր թէ հիւս-
ուածեղէն բեռնուածքէն, բայց իրականին մէջ կը պարունակէին 126 թիղա-
նօթ ռազմաթիւքով միասին:

Վիեննայի գործաւորները յանձն տուած են անձամբ արգիլելու նման մաք-
սաներգութիւններ:

ՎԵՆԻԶԷԼՈՍ Կ'ԶԲԱՂԻ

Կը ծանուցուի թէ Վէնիզէլոսի և Հայտնի ձեռքի միջև երկար անսակցութիւն
մը տեղի ունեցած է Բարիկի մէջ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ համազու-
ած են թէ, այս անսակցութիւնը իբր հիմ ունեցած է Յունաստանի և առհասարակ
Արեւելքի ներկայ քաղաքականութիւնը և թէ շատ կարեւոր որոշումներ տրուած
են այս մասին:

Մ. Հայտնի ձեռք ստիպուած ըլլալով Բարիկէն Լոնտոն մեկնել, վերջին հե-
ռագրները կը ծանուցանեն թէ, հելլէն նախկին վարչապետը, Անգլիացի նա-
խարարապետին պիտի հետեւի գէպի Լոնտոն:

ՌՈՒՍՈ-ԲՈՂՈՆԻԱԿԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բարիկիան թերթերու համեմատ Ռուս-Բոլոնիական հաշտութիւնը պիտի
ստորագրուէր Յունուար 30ին:

ՌԱՑԻՍՏԱԿԻ ՄԷՋ

Պերլէն կը հաղորդուի թէ, Ռայխստագը օրէնք մը կ'ընդունուի թէ ընդելով
զին, պարտաւորի ծառայութիւնը և երկրին ոյժերը սահմանափակելով 100000
հոգիի մէջ:

ՀԵԼԼԷՆ ՊԱՏԱՍԻԱՆԸ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ

Հաւաստի աղբիւրէ տեղեկութիւններու համաձայն Համաժողո-
վին տրուելիք պատասխանը տրուած է գաշտակից կառավարութեանց, հելլէն
դեսպաններու կողմէ: Այս պատասխանին մէջ հելլէն կառավարութիւնը վեր կը
հանէ ժողովուրդին որոշումը և բանակին ուժը երաշխաւորելու համար: Գաշտա-
գրին գործադրութիւնը, հելլէն կառավարութիւնը կ'ապացուցանէ թէ պէտք է
գործածել Սէլիի գաշտակիցին մէջ պարունակուած կարգ մը վերապահումները,
վերաքննելու գաշտակիցը ի նպաստ յոյներուն և ի վնաս Թուրքի-
ոյ: Կ'աւանդէ թէ ինք վստահ է որ Բարիկ հասնելիք հելլէն պատուիրակութիւնը պիտի կրնայ
համոզել գաշտակից պետութիւնները հելլէն ժողովուրդին զգացումներուն ուղ-
ղամտութեան վրայ:

ՀԱՄԱԺՈՂՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Աժանա Հալապ կը ծանուցանէ թէ, Աթէնքի կացութեան մասին Համա-
ժողովին տուած որոշումը (Ֆրանսայի մէջ գոհունակութեամբ ընդունուած է,
ուր Մ. Վէնիզէլոսի անկումէն յետոյ Սէլիի գաշտակիցին վերաքննութեան ի
նպաստ հասնիք մը ստեղծուած է:

Մուսթաֆա Քէմալի զօրացումը և Գոսթանիին Թագաւորին վերադարձը:
Դաշակիցիները մղեցին վերջնականապէս Արեւելեան խնդիրը կարգադրելու
առաջ կարգ մը սահմանափակումներ ընել:

Պօղոս Կակաչեան
ՆՇԱՆԱՏԱՅՈՒՑԱԿՆԵՐՈՒ ՎԱՐՊԵՏ
Գունաւոր, բ.և. և ամեն տեսակ
լեզուներով ու տառերով կ'պատրաստէ
գեղեցիկ Նշանատախտակներ:
Փաշադրոջ գիմն:
Մալիկեա Տպարան Բառա Եւստակ
Շէշեփերա յեջ

ՀՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
ՎԻՊԱԿՆԵՐ
ԵՒ
ՅԱՆ ՈՒ ՅԻՐ ԳՐՈՒԱԾԳՆԵՐ
ԳՐ. ԶԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ
ԳԻՆ 100 ՂԲ.
Կեդրոնաբնէ
Մասաբեան Կղ. և Զաբինգ քարտաւ